YTY/JI/pg

26.4.2016

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Asiantuntijapyyntönne 15.4.2016

Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2017–2020 (VNS 3/3016)

Hallitus taiteilee finanssipolitiikassaan kahden ristiriitaisen tavoitteen välillä ja etsii niiden välillä tasapainoa. Toisaalta on tuettava kotimaista kysyntää lyhyellä aikavälillä ja toisaalta on taitettava julkisen talouden velkaantuminen keskipitkällä aikavälillä. Liian suuret leikkaustoimet leikkaavat kasvua liikaa heikon talouskasvun oloissa, toisaalta merkittävä lisävelkaantuminen voi vaarantaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyden.

Julkisen velkaantumisen taittaminen tai kestävyysvajeen kattaminen edellyttää merkittävästi nykyistä parempaa työllisyyttä. Hallitus onkin rakentanut finanssipoliittiset tavoitteensa siten, että se edellyttää 110 000 uutta työpaikkaa vaalikauden aikana. Näin työllisyysaste nousisi 72 prosenttiin.

Työllisyystavoitteen toteutuminen riippuu talouskasvusta

Ennustelaitokset ennustavat vaatimatonta talouskasvua lähivuosille ja ennusteita on korjattu hieman alaspäin. Kasvu jää alle sen mitä on perinteisesti pidetty työllisyyden paranemisen edellytyksenä. Palvelusektorin osalta on kuitenkin viitteitä siitä, että palveluissa työllisyys paranee vaatimattomankin kasvun oloissa. Finanssikriisin jälkeen osa-aikatyötä tekevien määrä on kasvanut. Samanaikaisesti kokoaikatyö on voimakkaasti vähentynyt, mikä on merkki työvoiman huonosta kysynnästä. Työllisyystavoitteen toteutuminen edellyttäisi suurta ulkoista kysynnän lisäystä ja ennusteita merkittävästi korkeampaa talouskasvua.

Työttömyyden ennustetaan laskevan hitaasti lähivuosina. Tätä selittää rakennetyöttömyyden nousu. Mitä suurempi on vaikeasti työllistettävien osuus kaikista työttömistä, sitä kauemmin kestää palata hyvään työllisyystilanteeseen suhdannetilanteen parannuttua. Uudelleentyöllistymisen hidasteena ovat rakenteelliset tekijät kuten alueelliset ja koulutukselliset yhteensopivuusongelmat sekä työttömäksi jääneiden ikä ja työkokemus. Rakenne- ja suhdannetyöttömien osuus vaihtelee maan eri osissa. Työvoimapoliittiset toimenpiteet tulisi suunnitella ja kohdentaa edellä mainitut tekijät huomioiden. Onkin hyvä, että hallituksen tavoitteena on edistää ns. profilointityökalujen käyttöä.

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
(09) 131 521
Faksi:
(09) 652 367
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

Työllisyyden kasvua voi edesauttaa vapaaehtoisen osa-aikatyömarkkinoiden synnyttämisellä. Osa-aikalisä tulisi palauttaa siten, että ikääntyneen osa-aikatyöhön siirtyvän työntekijän oheen palkattaisiin nuori työtön. Päivähoidossa voitaisiin siirtyä ns. tuntiperusteiseen laskutukseen. Tämä mahdollistaisi paremman työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen.

Kilpailukykysopimus tarvitsee tuekseen julkisia investointeja

Hallituksen keskeinen keino parantaa työllisyyttä on kilpailukykysopimuksen syntyminen. Sen arvioidaan synnyttävän noin 35 000 uutta työpaikkaa. Se ei kuitenkaan yksin riitä käynnistämään kasvua ja parantamaan työllisyyttä. STTK:n mielestä hallituksen kehitysriihen tulokset jäivät hieman laihoiksi ajatellen kasvusysäyksen aikaansaamista. Kilpailukykysopimuksen myönteiset kansantaloudelliset vaikutukset voitaisiin varmistaa panostamalla samalla julkisiin investointeihin. Kehysriihen infrapaketti – erityisesti raidejokerin ja Tampereen raitiotien vauhdittaminen – ovat tervetulleita, mutta kasvupaketti on kuitenkin kokonaisuutena vaatimaton. Lisäksi ostovoiman tukeminen olisi edellyttänyt tietoa sopimusta tukevasta tuloveroratkaisusta.

Sanktioiden sijaan kannusteita työllistymiseen

STTK suhtautuu kielteisesti hallituksen aikeisiin kiristää työnhakijoiden velvollisuutta ottaa työtä vastaan kannustinloukkujen purkamiseksi ja leikata ansiosidonnaista työttömyysturvaa. Suurin ongelma työmarkkinoilla on työpaikkojen puute. STTK:n mielestä työn vastaanottovelvoitteen tiukennukset ja sanktioiden lisääminen eivät ole tarkoituksenmukainen ja oikea tapa parantaa työllisyyttä. Työnhakijoille on asetettu jo nykyisin tiukat vaatimukset työn vastaanottamiseen. Linjausten julkistamisen ajoitus voi vaarantaa käynnissä olevia neuvotteluita kilpailukykysopimuksesta. On huomattava, että hallituksen esittelemien uudistusten työllisyysvaikutukset ovat merkittävästi alhaisemmat kuin kilpailukykysopimuksen. STTK pohtisi sanktioiden sijaan erilaisten bonusten käyttöä työllistymisen tukemiseksi. Esimerkiksi asumistuen tulotarkistuksen voimaantulon myöhentämisen kannustinvaikutuksia tulisi arvioida (nyt 1 kk).

Työttömiltä edellytettäisiin jatkossa entistä tiukempaa velvollisuutta osallistua kaikkiin työllistymistä edistäviin palveluihin. Samaan aikaan kuitenkin palveluihin käytettäviä määrärahoja leikataan. Tanskassa on tiukka työn vastaanottovelvollisuus, mutta siellä panostetaan työttömien työmarkkinakelpoisuutta parantaviin aktiivitoimiin lähes kaksinkertaisesti suhteessa bruttokansantuotteeseen kuin Suomessa. Riskinä on, että palvelujen hiipuessa velvollisuudesta muodostuu kannustamisen irvikuva. Nykyäänkin työttömiä velvoitetaan ottamaan vastaan tarjottua työtä. Epäselväksi jää millä keinoin tätä velvollisuutta lisätään vähentyvien resurssien oloissa.

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
(09) 131 521
Faksi:
(09) 652 367
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

STTK pitää tärkeänä, että toimistojen harkinnalle asetettaisiin selkeät, kaikkia työnhakijoita tasapuolisesti kohtelevat kriteerit ja että viranomaisen päätökset olisivat aina perusteltuja.

Työttömyysturvan aktiivikäyttö tervetullut uudistus

Hallitus aikoo rahoittaa palkkatuettua työtä ja työttömien starttirahaa vuosina 2017 ja 2018 työttömyysetuusmäärärahoista. Näin saadaan yli 10 000 uutta ihmistä toimenpiteiden piiriin. STTK pitää myönteisenä sitä, että työttömyysturvaa käytettäisiin aiempaa laajemmin aktiiviseen työvoimapolitiikkaan. STTK ei kuitenkaan pidä hyvänä sitä, että samaan aikaan työvoimapalveluihin käytettäviä määrärahoja ollaan leikkaamassa. Työllisyyden parantamiseksi olisi tärkeää panostaa aktiiviseen työvoimapolitiikkaan. Myös työttömien mahdollisuuksia omaehtoiseen opiskeluun työttömyysetuudella olisi syytä edistää, jotta osaamisen kehittäminen työttömyysaikana olisi nykyistä joustavampaa ja helpompaa. Työttömyysturvan kehittäminen erilaiset työnteon muodot paremmin huomioivaksi on lähtökohtaisesti kannatettavaa. STTK pitää hyvänä, että hallitus aloittaa valmistelun itsensätyöllistäjien työttömyysturvan kehittämiseksi. Jatkossa ihmiset työskentelevät entistä useammin sekä työntekijöinä ja yrittäjinä.

Työvoimapolitiikan kansallinen ohjaus varmistettava

On olemassa riski, että TEM:n rooli työvoimapolitiikan toimeenpanossa ohenee ja olemassa oleva palvelukonsepti rikkoutuu, kun enenevissä määrin työvoimapolitiikan toimeenpanoa hajautetaan, yksityisten palveluiden käyttöä lisätään ja resurssien määrä suhteessa työttömien määrään heikkenee. Työvoimapolitiikan toimeenpanon hajauttaminen alueilla tekee palveluista erilaatuisia. Samalla se voi vähentää työvoiman alueellista liikkuvuutta. Valmistelun yhteydessä on varmistettava riittävä työvoimapolitiikan kansallinen ohjaus tämän välttämiseksi.

TE-toimistojen henkilöresurssit ovat keskeinen tekijä työnvälityksen parantamisessa. Henkilöresurssit on pidettävä vähintään nykyisellään ja niiden lisääminen olisi perusteltua, sillä on olemassa kasvava tarve esim. maahanmuuttajien kotouttamisen vuoksi. Työvoimahallinnon resursseja voidaan vapauttaa karsimalla TE-toimistojen hallinnollisia toimia esim. työvoimapoliittisten lausuntojen osalta ja olisi selvitettävä yli viisi vuotta työmarkkinatuella olleille yli 58-vuotiaille kertaluonteista eläkeratkaisua. STTK suhtautuu esitettyyn kokeiluun työnäytteestä kriittisesti. Siihen sisältyy useita ongelmia mm. kokeilun kestoon, työttömän vakuutusturvaan liittyen. Se voi kuitenkin tuoda piilotyöpaikkoja esiin.

Työvoimakoulutuksen siirrossa varmistettava osaamisen säilyminen

Julkisen talouden suunnitelma sisältää työvoimakoulutuksen rahoituksen siirtämisen ammatillisen koulutuksen osalta OKM:n hallinnonalalle. STTK pitää tärkeänä, että työvoimakoulutuksessa käytössä olevat erilaiset järjestämismuodot säilyvät myös jatkossa.

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
(09) 131 521
Faksi:
(09) 652 367
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

Avoimeen kilpailutukseen perustuva työvoimakoulutus on kustannustehokas tapa toteuttaa työvoimakoulutusta. Kustannussäästöjä syntyy muun muassa yksityisten palveluntuottajien julkisia palveluntarjoajia pienemmistä kiinteistä kustannuksista.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on valmiit toimintatavat ja kattava verkosto, joka mahdollistaa toimimisen lähellä yritysrajapintaa. Lisäksi työvoimakoulutuksen hankintaan liittyvä erityisosaaminen on keskittynyt TEM:n hallinnon alalle. Tämän osaamisen hyödyntämisestä on huolehdittava siirron yhteydessä.

Lisätietoja

johtaja Jukka Ihanus, jukka.ihanus@sttk.fi, 050 463 9929
pääekonomisti Ralf Sund, ralf.sund@sttk.fi, 050 563 4841
eläke- ja sosiaaliturva-asioidenasiantuntija Samppa Koskela, samppa.koskela@sttk.fi puh: 0400 199 062